

Jaarverslag Stichting Straatpastoraat Leeuwarden 2016

In februari 2015 werd in Leeuwarden gestart met straatpastoraat. Dit gebeurde op initiatief van een aantal mensen die vanuit hun werk met dak- en thuislozen en verslaafden binnen het Aanloophuis van de Kerken hadden gemerkt dat er binnen deze doelgroep behoefte was aan geestelijke zorg in de vorm van straatpastoraat. In opvang en hulpverlening was er over het algemeen geen tijd voor of deskundigheid met betrekking tot geloofs- en levensvragen en zingeving. Bovendien waren er mensen die dakloos waren, maar die men niet kon bereiken, omdat zij niet naar de opvang kwamen en alle contact met hulpverleners vermeden.

Het initiatief kreeg vaste vorm in een stichting: de Stichting Straatpastoraat Leeuwarden.

Straatpastoraat wordt door de stichting als volgt gedefinieerd: "Straatpastoraat biedt geestelijke steun bij levensbeschouwelijke en zingevingsvragen en zoekt een balans tussen nabijheid en distantie. De straatpastor heeft oog voor de breukvlakken in de levens van mensen en hoe zij die verwoorden en verwerken. Het is een vrijplaats in de oudste betekenis van het woord. In die zin is het straatpastoraat een veilige plek voor een gesprek over schuld, straf, boete en vergeving en over aanvaarding van jezelf. Bij het straatpastoraat vind je rust in een vaak opgejaagd bestaan, kun je op adem komen en mag je kwetsbaar zijn". Concreet wil de stichting met de aanstelling van een straatpastor de volgende doelen realiseren:

- Door de inzet van een straatpastor kunnen mensen bereikt worden die contact mijden met hulpverleners.
- Binnen de opgebouwde vertrouwensrelatie helpt zij mensen om in contact te komen met hun kwaliteiten, hun waardigheid te hervinden en te beseffen dat ze er toe doen.
- De straatpastor kan helpen het sociaal isolement en de eenzaamheid waarin zij leven te doorbreken en daar waar mogelijk mensen weer toeleiden naar andere vormen van zorg of hulpverlening.

De kern van het straatpastoraat is aandacht. De straatpastor zoekt mensen op en leeft met hen mee in het wel en wee van elke dag en biedt een luisterend oor voor de dingen die hen bezig houden. Het kan dan net zo goed gaan om de alledaagse zorgen als om hogere of diepere vragen van geloof en leven. De straatpastor kan voor verschillende mensen allerlei rollen vertegenwoordigen: vaak als praatpaal, vertrouwenspersoon, klankbord, maar soms ook als steunpilaar of begeleider. Mensen kunnen in een gesprek hun hart luchten, hun emoties verwerken en hun plannen delen en met een vertrouwd iemand bespreken. Dit in de hoop dat het op deze manier kunnen delen wat in hen leeft mensen helpt weer een begaanbare weg in het leven te vinden en ook om het uit te houden bij wat er in hun leven is. Mensen geven regelmatig aan dat zij dit zeer waarderen en ook dat ze dat juist vaak zo missen: die aandacht voor hen als mens.

Zingeving vormt hierbij uiteraard een belangrijk aspect en is in vrijwel alle contacten aan de orde. Zingeving hoort bij het leven. Het is noodzakelijk dat mensen in hun leven voor zichzelf zin zien en ook zin hebben of krijgen om dat leven te leven. Aandacht hiervoor is belangrijk: of het nu gaat om de impliciete zingeving van alledag of om expliciete zingeving, wanneer het gaat om zaken als het plaatsen van je leven in een breder verband, om idealen koesteren en spiritualiteit, om richting en doel. Deze expliciete vragen komen vaak juist naar voren in tijden van crisis, rouw en verlies, het leven wordt dan in een ander perspectief geplaatst en veel mensen uit deze doelgroep leven met dit soort

vragen. Samen erover praten is van belang om gebeurtenissen een plek te laten krijgen, om nieuw perspectief te bieden.

Het uitgangspunt van wat een straatpastor doet ligt in de presentietheorie: het gaat in de contacten om trouwe en duurzame aanwezigheid in het leven van mensen, vanuit een houding van aandacht en respect voor mensen zoals ze zijn en om respect voor hun keuzes. Als straatpastor probeer je dus niet mensen een bepaalde kant op te sturen, niet mensen te benaderen vanuit een idee van wat je zelf goed voor ze zou vinden. Je bent er zonder voorwaarden en belangeloos. Mensen maken hun eigen keuzes, geven hun eigen leven vorm zoals zij dat willen. Zo is voor een straatpastor de boodschap van het christelijk geloof bijvoorbeeld meestal wel een bron van inspiratie, maar is zij er niet op uit deze boodschap aan anderen op te dringen. Als iemand zelf iets wil denkt een straatpastor natuurlijk wel mee en kan samen worden uitgezocht waar mensen terecht kunnen met hun vragen, kan worden doorverwezen of kan worden meegegaan naar contacten met bepaalde instanties. Soms wordt als dat nodig is ook praktische hulp geboden. Eigenlijk probeert het straatpastoraat dus aan deze groep mensen te bieden wat voor de meesten van ons vanzelfsprekend is: een beetje aandacht en steun bij de kleine en grote vragen van het leven, het samen uithouden en ondersteuning bij het zoeken naar een begaanbare weg.

Verslag werkzaamheden

Na de start in 2015, waarin vooral sprake was van een kennismaking met de doelgroep en met de verschillende organisaties in de stad die op hen betrokken zijn, heeft het straatpastoraat inmiddels een wat vastere vorm gekregen. Enkele plekken werden gedurende het afgelopen jaar wekelijks bezocht, zoals de opvang van het Leger des Heils, de Marene en natuurlijk de straat, andere plekken om praktische redenen wel geregeld maar iets minder vaak, bijvoorbeeld het Aanloophuis, de dagopvang van Zienn en het inloophuis van de GGZ. Verder waren er regelmatige bezoeken aan mensen in de sociale pensions en in de Algemene Opvang van Zienn.

Vanuit de contacten met mensen uit de doelgroep waren er tevens o.a. bezoeken in het ziekenhuis, de kliniek van VNN en verschillende locaties van de GGZ in Franeker en in Leeuwarden. Verder was de straatpastor als vertrouwenspersoon betrokken bij overleg met juristen, werden enkele malen gesprekken van cliënten met medewerkers van de politie alsmede een rechtszaak bijgewoond en waren er tevens regelmatig gesprekken/bezoeken samen met mensen met/aan hun huisartsen, hulpverleners en begeleiders.

Doordat het straatpastoraat langer in beeld was, ontstonden er gedurende deze periode steeds meer vaste, geregelde contacten, vaak ook via begeleiders en hulpverleners. Om een, in dit werk essentiële, vertrouwensrelatie op te bouwen is het van belang de aanwezige contacten trouw te onderhouden en voor de meeste mensen waar contact mee was, veranderde er weinig in hun situatie. De straatpastor is daarom inmiddels voor een heel aantal mensen een vaste vertrouwenspersoon.

Samenvattend kan worden gezegd dat er momenteel een wisselende groep van ongeveer 40 mensen (waarvan 10 in de Marene) is aan te wijzen waarmee ik, afhankelijk van problematiek of urgente zaken, geregeld contact heb. Gemiddeld waren er 9 -10 contacten per dag, variërend van af en toe kort even bijpraten tot zeer regelmatige ook lange, intensieve contacten. Maar er zijn ook contacten die ik elke week even spreek. Uiteraard wordt er elke week een rondje langs de verschillende opvanglocaties gemaakt en wordt getracht het werkeroverleg bij te wonen.

Specifieke groepen

Veel tijd werd er in het afgelopen jaar besteed aan het contact met een aantal uitgeprocedeerde asielzoekers. Omdat zij nergens terecht kunnen is het straatpastoraat voor hen het enige aanspreekpunt, o.a. ook als tussenpersoon naar het Diaconaal Platform. Via dit Diaconaal Platform en in een enkel geval via een administratiekantoor werd door de straatpastor wekelijks aan enkele mensen leefgeld uitgekeerd.

Overige activiteiten

Maandelijks werd deelgenomen aan het overleg van de Maatschappelijke Opvang in Leeuwarden (MOL) en incidenteel aan overleg over specifieke personen, o.a. in het Veiligheidshuis. De straatpastor is verder opgenomen in het vieringenrooster van het Aanloophuis en ging in het afgelopen jaar verschillende malen voor in de vieringen op zondagmiddag. Tenslotte is er in deze periode enkele malen gesproken op een uitvaart die door de gemeente werd georganiseerd. Er zijn inmiddels afspraken gemaakt hierin: wanneer er vanuit de gemeente een uitvaart wordt verzorgd, wordt het straatpastoraat als contactpersoon op de hoogte gesteld.

Kort wat verhalen uit de praktijk

Ze is uitgeprocedeed, zo'n vijftien jaar geleden vanuit een Oosters land naar Nederland gekomen. Zij kreeg geen verblijfsvergunning, haar verhaal werd niet geloofd. Maar zij kan ook niet terug, ze kan haar identiteit niet aantonen. Er is al van alles geprobeerd om papieren voor haar te krijgen, zij heeft daarvoor ook al heel vaak en heel lang vastgezet, in vreemdelingendetentie. En nu is ze op straat, heeft ze niets, ze mag niet in de nachtopvang en heeft ook geen uitkering. Via het straatpastoraat krijgt zij nu wekelijks wat geld van het Diaconaal Platform, terwijl wordt uitgezocht wat er voor haar nog mogelijk is. Elke week praten we even, over al haar zorgen, angsten en frustraties. 'Jij bent de enige die ik heb', zegt ze vaak.

Hij was al bijna twintig jaar getrouwd en raakt door allerlei gebeurtenissen verslaafd, verslaafd aan seks. En toen ging alles kapot: zijn huwelijk was afgelopen, maar ook iedereen om hem heen liet hem vallen. Want hij was een kerkganger, had altijd een kinderlijk geloof gehad, zei hij zelf, maar de mensen hadden nu tegen hem gezegd dat hij zeker naar de hel zou gaan. Iemand die zo zondig was, daar wilde God niets mee te maken hebben. En nu wist hij het niet meer, hij was op straat terecht gekomen, sliep in de nachtopvang en wilde niet meer leven. We hebben veel gepraat, over God en over de mensen, over vertrouwen en over hoe het nu verder moest. Dat deed hem duidelijk goed, misschien niet eens zozeer door wat we allemaal zeiden, maar alleen al doordat er geluisterd werd zonder dat hij werd veroordeeld. Toen hij vertrok uit Leeuwarden, naar een nieuwe plek, was dat vol goede moed.

Ze heeft het moeilijk in dit leven. Is altijd net een beetje anders geweest dan de rest, vroeger gepest en eigenlijk vooral van jongs af aan nooit begrepen. Op een gegeven moment kwamen de grote conflicten: dingen die er gebeurden

waren in strijd met haar rechtvaardigheidsgevoel, ze betaalde bepaalde rekeningen niet om dat recht te trekken en kwam zo binnen de kortste keren in de schulden terecht. En dat is alleen maar erger geworden door de jaren heen, ze blijft maar vechten tegen het onrecht en loopt constant tegen een muur van onbegrip aan, wordt nergens serieus genomen. En dan heeft ze zichzelf niet meer in de hand, gebeuren er dingen die het nog erger maken. Medicatie helpt wel iets, maar is vaak niet genoeg. Hulpverleners wisselen vaak, want ze vertrouwt ze niet. We hebben regelmatig contact en gelukkig zijn er nu meer mensen om haar heen. Samen doen we wat we kunnen, proberen we te laten zien dat ze er toe doet. Dat geeft toch een beetje rust.

Eigenlijk houdt hij niet zo van contact en het valt ook niet altijd mee om binnen te komen, maar ik probeer toch regelmatig even binnen te wippen. Hij is nog niet echt oud en ooit zeeman geweest, maar heeft nu zoveel gezondheidsproblemen dat hij zijn kamer in het pension bijna niet afkomt. Meestal voelt hij zich heel ziek en zit hij daar wat in het halfduister, vlak voor de televisie, die altijd aan staat. Als ik dan eenmaal mag zitten, komen we toch wel tot hele gesprekken. Over hoe het gaat die dag, over vroeger en over reizen die hij zou willen maken. Over hoe hij het leven ziet ook, hoe hij af en toe toch weer vooruit wil, wil leven. En af en toe ook niet. En altijd, als ik wegga, roept hij me weer na: 'kom maar gauw een keer weer langs!'